

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

KODANIKUHARIDUSEST EESTIS

Mall Hellam
Avatud Eesti Fondi juhataja
11. detsember 2007
Riigikogu

KODANIKUHARIDUS JA EKAK

- Kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni rakendamise ühe pikaajalise prioriteedina on EKAK-is nimetatud kodanikuhariduse ja -aktiivsuse taseme olulist tõusu ja osalusdemokraatia tugevdamist.
- EKAK ühiskomisjonis on tegutsenud kodanikuhariduse ja avaliku teadlikkuse töögrupp.

KODANIKUHARIDUSE MÕISTE

- Oskuste, teadmiste ja väärtushinnangute kujunemise protsess, mis toetab aktiivset ja vastutustundlikku ühiskonnaelus osalemist.
- Kodanikuna haritud inimene soovib, saab ja oskab oma elu juhtida, ühiskonnaelu mõjutada ja otsustes kaasa rääkida.
- Kodanikuharidus ei võrdu kodakondsusharidusega.
- Tänapäevase kodanikuhariduse peamine ülesanne on luua, säilitada ja kaitsta demokraatiat toetavat poliitilist kultuuri.

ÕPITAKSE MITMEL MOEL

- Formaalne haridus (kooliharidus) – inimeseõpetuse ja ühiskonnaõpetuse tunnid, kodanikuteemade integreerimine erinevatesse ainetesse, kogemus demokraatlikust koolikeskkonnast
- Mitteformaalne haridus (vabaharidus, täiendkoolitus) – koolitused, projektid
- Informaalne haridus (elust õppimine, eluharidus) – kogemus elust kodanikuna, osalemisest, kaasatusest - osalemine vabaühendustes ja otsustusprotsessides, vabatahtlik töö, meediapeegeldused, hääletamine valimistel, osalemine rahumeelsetel protestiüritustel ja kohalikes ettevõtmistes

KOOLIHARIDUSE UURINGUTULEMUSED, 1.

- Eesti linnakoolides, kus teadmiste tase kõrgeim, on huvi kaasalöömise vastu madalaim.
- Vaid 50% vastajatest väidab olevat koolis õppinud kuidas probleeme lahendada.
- 45 % 9. klassi õpilastest on huvitatud poliitikast.
- ON tähtis täita seadusi – nõustus 90-94 %.
- EI OLE tähtis kuuluda mõnda erakonda 76-84 %, osaleda poliitilistes diskussioonides 60-64 %.
- Valmisolek vabatahtlikuks tööks – vene õppekeelega koolides 62 % ja eesti õppekeelega koolides 40 % noori.

KOOLIHARIDUSE UURINGUTULEMUSED, 2.

- 44 % 9. klassi õpilastest eelistaks elada mõnes teises riigis. Lahkumissoov on seotud väiksema usaldusega valitsemisinstitutsioonide, massimeedia ja avalikkuse vastu.
- “Hea kodaniku jaoks on tähtis võtta osa rahumeelsest üritusest protestimaks seaduse vastu, mis tundub ebaõiglane” – vene õppekeelega koolides 79 %, eesti õppekeelega koolides 47 %.
- Formaalse ühiskonnaõpetuse efekt aktiivse kodaniku kasvatamisel on minimaalne.

TEGEVUS 2005-2007, 1.

- Euroopa kodanikuhariduse aasta (2005) tähistamine, sh nt kodanikuhariduse lehekülje www.bapp.ee/kodanikuharidus loomine, kodanikuhariduse konverents Tartus
- Ettepanekud ühiskonnaõpetuse ainekava kaasajastamiseks, kodanikuhariduse teema integreerimiseks riiklike õppekavade erinevatesse osadesse
- Kodanikuhariduse pilootkoolide konkurss
- Vabatahtliku tegevuse arendamine: arengukava valmimine, vabatahtlike tunnustamise konkursid ja tseremooniad, meediakampaania

TEGEVUS 2005-2007, 2.

- Ametnike täiendkoolitusprogrammid
- Alustavate mittetulundusühingute koolitused
- Kodanikukoolituse baasõppekava ja metoodiliste materjalide väljatöötamine vabahariduskoolidele
- Kodaniku käsiraamatu täiendamine, kordustrükk
- IEA (Rahvusvaheline Haridustulemuste Hindamise Assotsiatsioon) kodanikukasvatuse uuringu läbiviimine
- Valmimas kodanikuhariduse ülevaade sisendiks tulevastele riiklikele kodanikuhariduse poliitikadokumentidele

PÕHILISED PROBLEEMID

- Eesti kodanikuharidus on projektipõhine - kodanikuharidust tervikuna, eriti aga formaalhariduses antavat õpetust pole seostatud ühiskonna arengu laiemal visiooniga.
- Projektipõhisus väljendub ka ebastabiilses, juhuslikus ning ebapiisavas rahastamises - enamik uutest algatustest ellu viidud AEF/BAPP toel ning vabaühenduste jõul.
- Vabaühendused on valmis aktiivseks tegutsemiseks, kuid puudub tugev partner avaliku sektori poolt.
- Kaugeltki mitte kõik ühiskonnaliikmed pole kodanikuhariduse võimalustest teadlikud ega nendega haaratud.
- Ühiskonnaõpetus on koolis liialt fakti- ja teadmispõhine – vähe aktiivõppemeetodeid, nt kogemuspõhist õpet.

VÄLJAKUTSED

- Kodanikurolli tähtsustamine ning kodanikuhariduse suurem väärtustamine ühiskonnas.
- Kõigi ea- ja huvirühmade kaasamine.
- Kooli- ja vabahariduse sidustamine ning tugevam oskuste-teadmiste integreerimine õppetöös.
- Sisuliselt ja metoodiliselt kaasaegse kodanikuhariduse tagamine. Riikliku tegevusplaani koostamine ning kodanikuhariduse osapoolte koostöö.
- Kolme viimase aasta jooksul tehtu jätkamine (ühendustevaheline koostöö, andmebaasid, koolide toetamine kodanikuhariduslike projektide elluviimisel, veebi edasiarendamine, uuringud), et tulemuslikud tegevused ei jääks vaid ühekordseteks algatusteks.

VISIOON TULEVIKUS

- Kodanikud väärtustavad elupõhist õppimist, teadvustavad oma rolli kodanikuna ning ei ole mitte ainult informeeritud, vaid ühiskonnaliikmena ka aktiivsed.
- Kodanikuharidusse on kaasatud kõik ühiskonnagrupid.
- Kodanikuharidus on tänapäevane, mitmekülgne ja tulemuslik.
- Kodanikuharidus on riiklikult väärtustatud ja sihipäraselt toetatud.